

Gråmåse/*Larus argentatus*©Karl-Otto Jacobsen

Havørn/*Haliaeetus albicilla*©Karl-Otto Jacobsen

Toppskarv/*Phalacrocorax aristotelis*©Karl-Otto Jacobsen

Svartbak/*Larus marinus*©Karl-Otto Jacobsen

Sildemåse/*Larus fuscus*©Morten Helberg

Teist/*Cephus grylle*©Karl-Otto Jacobsen

Risøya naturreservat · The Risøya Nature Reserve

Store Risøya landskapsvernområde · Store Risøya Landscape Protection Area

Risøya naturreservat og Store Risøya landskapsvernområde med dyrelivsfredning ble vernet 8. desember 1995. Formål med vernet er å sikre best mulige levevilkår for sjøfugl og annet dyreliv i et område med naturlig og kulturbetinget vegetasjon, og å bevare et kysthandelssted med tilhørende bebyggelse og kulturlandskap.

Natur og kultur

Risøya naturreservat og Store Risøya landskapsvernområde er vernet som et av de viktigste sjøfuglområdene i Troms. Før vernevedtaket var det observert 93 fuglearter i området. Av disse er 44 funnet hekkende. De mest tallrike artene er svartbak, gråmåse, toppskarv, teist og rødnebbterne. Noen andre hekkefugler er grågås, ærfugl, tyvjo og havørn.

Den sjeldneste av måsene i området er sildemåse (*Larus fuscus*). Sildemåsen har tre underarter med ulik farge på vingene, som alle kan kjennes på sine gule bein. De tradisjonelt Nord-Norske sildemåsene har helt svarte vinger (*L. fuscus fuscus*). De sørlige underartene er mer gråfarget (*L. fuscus intermedius/graellsii*). Mens de lysere sildemåsene har hatt en stabil utvikling og delvis også bestandsøkning, har de mørke fuglene i nord gått tilbake siden 1940-tallet. Dette henger sammen med at de nordlige sildemåsene trekker til Øst-Afrika der de har vært utsatt for mer miljøgifter enn de lysere fuglene som overvintrer i Nordvest-Afrika. På Sandvær i Risøya naturreservat hekker det fortsatt en liten koloni av sildemåse. Hvert år blir kolonien kontrollert, og fugler blir ringmerket. I 1988 var kolonien på 20 hekkende par. I 2005 ble det registrert 13 par. I dag hekker både mørke og lyse fugler på Sandvær.

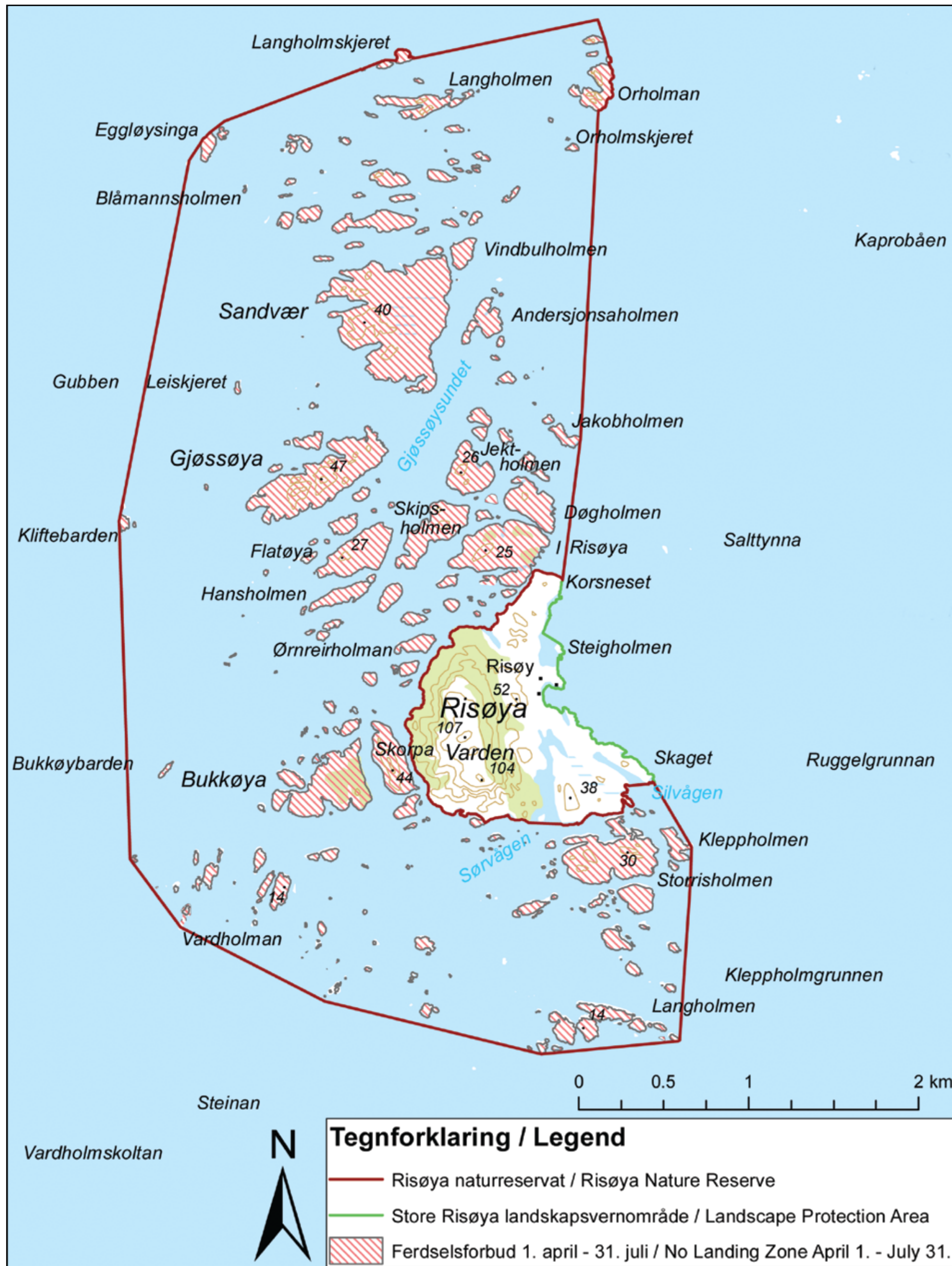
Kulturverninteressene som ble lagt til grunn for vernet knytter seg særlig til at Risøya har vært et viktig kysthandelssted tilbake i en tid da det meste av trafikken foregikk på sjøen. Både Risøya og Sandvær har vært bebodd i lang tid. Området har blitt regnet som det nest største egg- og dunværet i Norge. Bare Vardøhus har vært større. Risøya var fredlyst som egg- og dunvær fra 1825.

En av de eldste historiske kildene som antyder områdets betydning er Snorre i Olav den helliges saga. Snorre skriver at det var ved Sandvær Tore Hund og Karle den Hålogyske møttes før de dro på Bjarmelandsferd i år 1026. I følge sagaen seilte de direkte fra Sandvær til en handelsplass ved elva Dvina i Kvitsjøen.

Opplevelser og friluftsliv

I Risøya naturreservat kan du oppleve kystnaturen og fuglelivet på nært hold, bare du husker på å holde deg på sjøen i hekketiden. Er du heldig kan du også møte en flokk med steinkobber, eller kanskje en oter. På Store Risøya kan du gå i land, og ta en tur opp på toppen av øya for å nyte utsikten over øyriket. I blant kan man se havørn som seiler i vinden over toppen av øya. Så lenge du ferdes hensynsfullt, følger vernebestemmelsene og ikke legger igjen avfall er du velkommen i verneområdene.

Fra vernebestemmelsene

Ferdsel på land

På Store Risøya er det tillatt å gå i land hele året. På alle andre øyer, holmer og skjær er det forbudt å gå i land i perioden fra og med 1. april til og med 31. juli. Det er forbudt å forstyrre eller skade fugler og pattedyr inkludert deres reir hi og egg.

Telting

Telting er forbudt.

Bålbrenning

Vernebestemmelsene regulerer ikke bålrenning så lenge dette ikke skader verneverdiene. I Risøya naturreservat er det ikke lov å ta busker og trær til brensel. Husk at brannverneloven har et generelt forbud mot å bruke åpen ild i eller i nærheten av skogsmark i tidsrommet fra 15. april til 15. september.

Hunder skal holdes i bånd

- Store Risøya landskapsvernområde: f.o.m. 1. april – t.o.m. 20. august.
- Risøya naturreservat: f.o.m. 1. april – t.o.m. 1. november.

Jakt og fangst

Jakt, fangst og bruk av skytevåpen er forbudt. Det er likevel tillatt å jakte på sel i tråd med gjeldende lover og forskrifter, unntatt i tidsrommet 1. april til og med 31. august. På Store Risøya er det også tillatt å jakte på skadegjørende arter i samsvar med viltlovens bestemmelser. For å jakte på eller fra land må du ha tillatelse fra grunneier.

Sanking av egg og dun

I samsvar med viltloven er det kun grunneierne som kan plukke egg og sanke dun.

Protection laws

Public access

It is permitted to land on Store Risøya at all times of the year. During the breeding season period, 1st April - 31st July, it is forbidden to embark on, or land on all other island areas. Mammals and birds, their resting and breeding places are totally protected from injury, damage or disturbance.

Camping

Camping is forbidden in all areas.

Fires

There are no restrictions on making fires, as long as there is no damage caused. However, remember that in the Risøya Nature Reserve, all vegetation is protected, including dead vegetation and fallen trees. Note that there is a general restriction on open fires in and around wooded areas, 15th April - 15th September.

Dogs must be kept on a leash during the following periods of the year

- Store Risøya Landscape Protection Area, 1st April - 20th August
- Risøya Nature Reserve, 1st April - 1st November

Hunting and trapping

Hunting, trapping, and the use of weapons are forbidden. Exceptions: i) pest species control, ii) seal hunting (31st August-1st April). Hunting can only be arranged with permission of the landowner, after permits have been granted, and in accordance with Norwegian law.

Egg collecting

The collection of eggs for consumption, and gathering Eider Duck down, is permitted to landowners only, and must be carried out in accordance with Norwegian law.

Established in 1995, these protected areas are a haven for seabirds and other coastal wildlife. There is special interest in protecting the landscape itself, due to the islands' rich history as a coastal trading base. Protection also extends to plant life associated with the settlement history.

Nature and culture

These two designated areas, combined, protect one of the most important seabird areas in Troms. In surveys undertaken before protection status was granted, 93 different species were observed here (including 44 species breeding in the locality). Common breeding species are Great Black-backed Gull, Shag, Black Guillemot and Arctic Tern. Other breeding birds include Greylag Geese, Common Eider Duck, Arctic Skua and White-tailed Eagle.

An established resident is the Lesser Black-backed Gull (*Larus fuscus*). There exist three sub-species of Lesser Black-backed Gull, all of which are identified by their striking yellow legs. Whilst the subspecies *Larus fuscus fuscus* has a long history of nesting in the Risøya area, in recent years both *Larus fuscus intermedius/graellsii* and *Larus fuscus graellsii* have also been recorded as nesting here. There is ongoing ringing and monitoring of the Lesser Black-backed Gulls of Risøya Nature Reserve.

The islands of this area have cultural and historic value due to their importance during earlier times, when trade and commerce was tied to the coast. Both Risøya and Sandvær have been populated since early times, and were highly valued for their egg and eider down production. In 1825, egg and eider down harvesting at Risøya was afforded special legal protection.

Possibly the eldest significant reference to the area can be traced to 1026, where Sandvær is mentioned in the Viking Saga of 'Olav the Holy'.

Adventure and outdoor activities

You can experience first-hand the noise and intense activity of a seabird colony, especially during the summer months. (However, please remember that Risøya Nature Reserve is off-limits, during the breeding season). If you are fortunate, you may encounter a herd of Common Seals, or even an Otter, in the islands offshore waters. In the Landscape Protection Area of Store Risøya island you are permitted to land at all times of the year, and from the top of the island you can enjoy a wonderful panoramic view over the sea and islands below. Amongst other birds, you can often see a White-tailed Eagle here. As long as you observe the protection regulations, you are very welcome in the Store Risøya Area.

NATURRESERVAT

LANDSKAPS-VERNOMRÅDE

FORVALTNING OG OPPSYN
Forvaltningsmyndighet: Fylkesmannen i Troms, Postboks 6105, 9291 Tromsø. Tlf: 77 64 20 00. E-post: postmottak@fmtr.no.
Oppsyn: Statens naturoppsyn (SNO). Framsenteret, Hjalmar Johansens gt. 14, 9296 Tromsø, tlf: 907 71 183. www.naturoppsyn.no.